

שואלין ודורשין בהלכות התג. מאמר מן אדמו"ר בכ"א ז"ע, שואלין ודורשין מלשון שאלה ובקשה, בהלכות התג, אל תקרי הלכות אלא הליכות, היינו שמבקשים מהש"ת שנוכה להכנס ולברא אל פנימיות התג. וי"ל עוד, שואלין ודורשין מה עיצומו של תג וסגולתו המיוחדת. לכל יו"ט יש ענינים סגוליים המיוחדים אותו, אם זה אהבת ה', יראת ה', או שאר מדות, ומאיר את כל השנה במדתו המיוחדת. וזה ענין הלכות התג, במה יבואו ויכנסו אל הו"ט ועם מה יצאו ממנו. וכדאיתא בתורת אבות עה"פ על זאת יתפלל כל חסיד אליו לעת מצוא, שקאי על עת יציאה מן הקדושה אחרי שבת ויו"ט, איך הוא יוצא מהתג ועם מה הוא יוצא. וכאשר בורר לאדם עיצומו של תג יודע עם מה עליו לצאת ממנו.

היגיון אלו, לתנופה

א בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות. ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פריצות ושמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני:

כמה הלכות מלפני

טלחמה נגד התורה

צריך ללמוד ולקיים, ושניהם ענין אחד, ומגדלים: להשכיחם תורתך ולהעבירם מתוך רצונך. עניינה של תורה הוא "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם". סודי חיים נקבעים על לימוד התורה. יחד עם המלחמה הפוליטית, הייתה אז גם מלחמה דתית. העם הקטן הכעין רשעת הגויים. הם לא יכלו לסבול את זרותם של היהודים וגזרו עליהם כל מיני דברים. פעם דבר אחרי. הם לחמו נגד לימוד ונגד קיום תורה. להוסיף תורה

הרמב"ם מסביר שענין התענית איש רק אבולת אלא כדי לזכור ולתקן: תיקון תש ומצוות וגדלות רוח בישראל. ממילא, אז מבינים שגם בתנים עליו לתקן. בזמן הזה יש לו את שכחת התורה וההעברה על הדת. לשאנו נפגשים במציאות ההיסטורית של "להשכיח תורתך" - ענין ימים אלה הוא לעשות את התיקון של "להשכיחם", ממילא מובן שבתם צריך להסיף לימוד תורה ודקות בתורה. גם בירושלים, מתוך אהדה של ירושלים, לצטט מהדפוס של "להשכיחם תורתך": ויבני זכירת התורה וריבי קיום מצוותי. שקידת התורה

נגד "להשכיחם תורתך" צריך ללמוד ולקיים. יש לחזור על כך חמש פעמים, עשר פעם לכל שהדברים יחזרו, יותר תורה ודקות בתורה.

היגיון הנצח לתנופה

כי זה פשוט הוא, שגם הירוד שבאנשים אם יציעו לפנינו שיכול הוא בכל עת לעשות חסד על כל העולם כולו, הכולל בתוכו כיכ הריח עד אין תכלית. יתעורר בשמחה ובגבורה לעשות טוב, וכל העצלות והרפיון אינו בא כיא מחוסר אמנה בגודל הטוב שעושים ממש עם כל היקום בעסק התורה, המצוות, העבודה, וזכיכות המדות. אשר עבור זה האיר ד' את עינינו בדברי קדושי עליון בעלי קבלת האמת, אשר הרחיבו המשכיכות להודיע את גודל יקרת העבודה ואיך מעלים על ידה את כללות התורה וכל פרטיה. אמנם צריך הדבר להתקרב אל הציור השכלי, כדי שיהי הוירוח אמיץ והשמחה מבוססת. וזה הציור בא ע"י התבונה של האחדות הרחנית, דהיינו להשכלל שאור הנשמה של כל יחיד הוא מקושר עם הנשמה הכללית של כל ההויה כולה, שממנה שואב כל היקום לכל פרטיו את אור השלמתו. ובידינו הוא להוסיף אור בגשמה שלנו ע"י התורה, והזכמה, המצוות, העבודה, והמדות הטובות, בכל עת ורגע, ובכל רגע שאנו מוסיפים אור בגשמתנו. אם רק נשים דעתנו שלא על עצמנו בלבד אנו חשים כיא על כל ההויה, כי כל פעל ד' למענתו, מוסיפים אנו הישמה חיים בכל. והצדיק

מוסיף על ידינו אומץ בעבודתו, והרשע מתמתקת רשעתו באיזה מדה, והרהורי תשובה באים לו, ואפילו הבהמות והחיות מתבסמות לפי ערכן, ואפילו היצורים הגוטים להויק ולהחריב מתענגים ומזדככים, מזיו הקדושה הנוספת ע"י נשמה אחת השמה לב באמת על הכלל כולה, ואין צריך לומר גודל האור שמתוסף בצחצחות העליונות בנשמות, ובכל המדרגות של העולמות הרחניים, שאין קץ ליפיהם והוד קדושתם וחמדתם, וזה נכון והגון לכל איש ביחוד מנרע עם קדוש, וביותר היושב על אדמת קודש, ובפרט מי שזכו להסתופף בצלצח של עיר ד', שכל ההויה החמרית והרחנית קשורה בה כקשר הענפים בגזע ושורש.

135 - 20 - 20 - 20 - 20

ישראל ואיך אין לכם חלק. רק שאמנתו זו רצו לבטל מבני ישראל שלא יאמינו בה אשר הקדושה משפעת כפי מעשיהם. ואשר יש לכם חלק דייקא. שמעשיהם מעוררין בשמים וזו רצו לבטל. והקב"ה הוסיף לנו עוד על ידיהם תנוכה שהוא גם כן כרמיון החודש. ואודרבא חודש הוא זמן התחדשות רק סידור הקביעות תלוי בישראל ועתה נוסף לנו התחדשות אף בעת החושך שהוא בסוף החודש. ובאמת חודש וחנוכה הכל אחד רק ראש חודש הוא ראש ההתחדשות וחנוכה סוף ההתחדשות:

היגיון הנצח לתנופה

וזאת תורת האדם, כל איש ישראל, אל יאמר בלבו ח"ו, כי מה אני ומה כחי לפעל במעשי השפלים שהם ענין בעולם.

אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו, שכל פרטי מעשיו ודבריו ומחשבותיו כל עת ורגע, לא אתאבדו ח"ו, ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורבו, שכל אמת, עולה כפי שרשה, לפעל פעלתה בגבתי מרומים, בעולמות וצחצחות האורות העליונים, (י)

ההויה וקדוה לשמע, שגם זה בכלל פונתם דל באמת נ, א דע מה למעלה ממך. וזה לומר, אם כי איך רואה בעיני העינים והפואים הנצפים ממעשי, אבל פרע נאמנה כי כל מה שנעשה למעלה בעולמות העליונים בזהו בגויה, והל "מפך" הוא, על פי מעשיו, לאן נטיים, על פייהם יצאו ויבאיה:

וזה כותנת חכמינו ודל ידע מה למעלה ממך, כלומר מה שהוא למעלה הכל ממך, ממה שאתה עושה למטה כן חקוק למעלה. ותדע, עין רואה ואין שומעת, כלומר שהעין של מעלה רואה ואין שלמעלה שומעת, ומזהיך בא למעלה און או עין, והא ממעשיך שאתה עושה:

135 - 20 - 20 - 20 - 20

או יבואו על דרך מה שאמרו חכמינו דל (מכילתא ג' טו) ישראל מוסיפין בן בפמילא של מעלה, וכל מה שישמע מקדושין עצמן יתור בזה הם מוסיפין כח. וקדושה למעלה ותו קדושה למעלה - מקדושתם, היינו של חו קדושתם מעלה ומתחזקת קדושה למעלה למעלה.

(ליל ד ר"ח טבת) איתא²⁰ כי היונים בקשו לבטל ג' מצות חודש שבת ומיליה. וקשה מה ענין חודש שביקשו לבטל יותר מכל המצוות. וגם גוף הביטול דחוק לפרש על קרבן מוסף. רק נראה הפירוש על קידוש החודש שזה ודאי להם אשר יהיה תלוי קדושת הזמנים בישראל כמו שכתוב²¹ ישראל וקדשינהו לזמנים. וזה שכתוב בנזמא²² שאמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. והשה ממאי נפשו קרי ליה אלקי

והנה זה נשאר לדורות, בימים ההם בזמן הזה באה התעוררות בלב אנשים אפי' המתיאשים, אם אך צר להם ממצבם הנוכחי, וכמו אז שעמדת להם בעת צרתם דוקא, כמו כן היום כל איש מצוק ומר נפש הרובץ תחת משא מלך זקן וכסיל ומצפה ומשתוקק להושע, אך חסרות לו התחזקות והתעוררות לאמור עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, והוא כמתיאש בעיני עצמו לצאת מהמבוכה הזאת בחשבו כי הרבה פעמים התחיל ולא עלה בידו לגמור, ע"כ איננו מאמין בעצמו שעודנה הברירה בידו, והבחירה חפשית ואם יקבל עליו מהיום לפרוק ממנו עול חשבונות; הרבים אשר חשבו בני האדם ולקבל עליו עול מלכות שמים שלומה, לכתוב ידו להש"י, יעשה ויצליח, לאיש כזה באה היום התעוררות מלמעלה כמו מאז שנאמר ועורתי בניך ציון על בניך יון, אבל ההתעוררות היא רק לפי מסת שהוא מיצר ונפשו מרה לו:

יפי האמור יובן מה שחכמים הגידו ברמו דברי הש"ס פתילות ושמונים, שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה, דקאי על נפשות ישראל המגושמים ביותר שאין להם עלי' בשבת יש להם עלי' בחנוכה.

13

ליל ו) אא"ז מרד זיל הגיד בשם רבותיו ז"ל. פי' הגמרא פתילות ושמונים שאין מדליקין בשבת מדליקין בחנוכה אשר חף הנפשות שאין להם עלי' בשבת יכולין לפנות בחנוכה ונפש טעריקון נר פתילה שמן. ופתילות הפסולין שאור מסכסכת בתן. נדעך וקופין טי'. והיינו שלא יוכל לקבל ההארה מן עומק לבו טי'. והיינו שיש נקודה פנימיות בכל איש ישראל שאין שם מנע בכרי רק שלרדך להיות שנקודה זו תחפשו בכל האדם. ועל ידי הלל והודאה יכולין להכניס נקודה זו בכל הנפש והוא עי"ז ששמת האדם בנקודה זו וטמן הודאה להקב"ה על שזכה להיות בכלל ישראל. עי"ז הספק יכול להרחיב הנקודה.

אשר יצא ילדנו
אשר יצא

תורה שלם
חנכה

אשר יצא ילדנו - חנכה
אשר יצא

והטעם שהוצרכו להדליק ח' ימים מלכותו פך מפני שכל ישראל היו נחוקת עמאי מתים וא"ל לתקן שמו טבור עד שיעברו עליהם ו' ימים מיום עומתאם ויום א' לכתובת הויתום ומקום להוציא מהם שאין טבור וכו' וכו' כתב שיהיה להם שמו טבור רחוק ד' ימים והוצרכו ח' ימים בין הליכה וחזרה ואיכה למדק למה קבעו ח' ימים דכיון דשמן שכתף 10 היה בו כדי להדליק לילה א' נמצא שלא נעשה הכנס אלף ב' הליכות ו"ל שחילקו בשמירה חלק א' והיה דולק עד הכקר ונמצא שכל הליכות נעשה גם ועוד ו"ל 15 שלאחר שכתפו שמו נכרות המטרה כשישיר נשאר הפך מלא ככתחלה ויכיר הכנס חף בליה הא' ח"ג שכליל ראשון נחטו כל השמן נכרות ודלקו כל הליכה ובכקר מלאו נכרות מלאים שמו וכן בכל לילה ולילה :

15

תורה (א) ח' ימי חנוכה. בטור הביא לשנה. אחרת קבעו ח' י"ט הקשה כי' למה קבעו ח' ימים כיון דבשמן שכתף ח' בו כדי להדליק ליל ח' נמצא שזה שנת' בן ווא"כ היה לרבותיו להזכיר דבר זה כדי שידעו הכנס מה שנתעשה בליל הראשון ולי"ג לתרין דלמפרע 5 אלו רואין שנס בלילה הראשונה היה נס דמלינו. בספר הזוהר על פסוק מה יש ליכי בבית שאין הוא ית' עושה נס ליתן כרכה אלף כמה שיש כבר בעולם ואפי' הוא דבר נופט אז הוא ית' ונתן כרכה להכרות המעט משא"כ דכר ריקן אין שייך בו כרכ' לעשות כריה חדשה ע"כ ייחא' כלן דאלו גדלק כל מה שהי' בלילה הראשון לא היה מקום לנס לחול על שום דבר אלף ודאי 15 דגם בליל הראשון נשתתיר ממה שהי' ראוי לה וממנה נשתתיר ועל אותו השזור באה הכרכ' שנתע' שם נס להכרות אותו ווא"כ ראוינו שנס בלילה הראשונה נעשה נס :

אשר יצא ילדנו - חנכה
אשר יצא

בית יוסף - אור סימן תרצ

17

נס ישיר טד' חנוכה שייכת למסכתא דניסים, היא נס שבארץ ישראל. יש תשובה של אבא הרב זכר צדיק לברכה, מדוע הנס היה שמונה ימים. הטי' לומר מנס השמן של אלישע הנביא והאישא השונמית' שצריך מקום אחיזה לנס, לכן ביום הראשון היה צריך להישאר קצת שמן. אבא הרב זכר צדיק לברכה, אומר שזה נכון לגבי נס שנעשה על ידי בני אדם, אבל ניסים שנעשים יש מהקדוש ברוך הוא, אין צורך במשהו. זהו לימוד מיוחד במסכתא דניסים בחנוכה, נס שבארץ ישראל, הנס והאחרון לפני היציאה לגלות. נפגשים בנס של גילוי הקדוש ברוך הוא לבשר ודם במלוא גבורתו וגדלותו באופן ישיר. יש גילוי הנס מראשית ועד אחרית, במידה היותר גדולה: מראשית של קריעת ים סוף ועד אחרית של חנוכה. מכאן הפצת אור, להתבונן במעשה הקדוש ברוך הוא אליו היום.

אשר יצא ילדנו, חנכה

אשר יצא ילדנו, חנכה

16

בעניני דינמא בגמרא קדושת חנוכה, דרשתי ביטוד הנס של היום הראשון, שהיה מושראת מעט השמן כדי הטיה, שזה לא הי' מאי אפשרות של נס על לא דבר, כי זה נאמר רק בענין נס שע"פ נביא, שע"פ מובל הוא מצד של השליחות ע"י כח בשר ודם. אבל בנס שנעשה בלא גורת נביא רק מרעונו עילאה היד ד' תקצר לחודש יש מאין. אמנם עיקרא דמילתא הוא מפני המצוה של שמן זית, שאם הי' כל השמן כלה, ונתחדשה בריאה אין זה בכלל שמן זית, ושיטת רש"י מנחות ט"ט בחיטים שירדו בעבים, שלא ע"י נס בדי' הנוס' שם, היא משום דע"י נס בריאה אחרת היא ואינם בכלל חיטים כלל, ולא צריך קרא דמושבותיכם למעט, דהו קטניות ושאר מינים, הי"ז אין זה שמן זית, והיה הכרח להשאיר מעט, וע"כ היה הנס גם ביום ראשון וגרם לקביעות שמונה ימים.